

ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಪಾತ್ರ

ನೀರು ಬಾಳಿನ ಸಂಕೇತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಿಹಿ ನೀರು, ಪ್ರಪಂಚದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆದಂತೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಿಹಿ ನೀರನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಣ್ಣು ಅತ್ಯಂತ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು ಕೃಷಿಗೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆ. ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದ ಈ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ರೈತ ಸಮುದಾಯದ ಜಾಗೃತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜನಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಪಾತ್ರವು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ರೈತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಜಲಾನಯನ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನಜಾಗೃತಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಳೆ ಆಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯನ್ನು ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ (in-situ) ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಮಣ್ಣಿನ ತೇವಾಂಶವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗಿಸಿ ಮಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಧಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸಾಧಿಸುವತ್ತ ಸಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮುದ್ರಣ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಸಚಿತ್ರ ಲೇಖನಗಳು ಕನ್ನಡ, ತುಳು, ಕೊಡವ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಬಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರಬೇಕು. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿನ ನೀರಿನ ಸಮಗ್ರ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಪಾಕ್ಷಿಕ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಜಲಸಂವರ್ಧನೆ ವಾರ್ತಾ ಪತ್ರ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಧಾರವಾಡ 'ಕೃಷಿ ಮುನ್ನಡೆ ಪತ್ರಿಕೆ'ಗಳು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ.

ಈಗ ಪರಿಸರವಾದಿಗಳ ಕೂಗು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳುತ್ತಿದೆ, ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಯದ ಒಂದೇ ಮುಖವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ

೧) ಮುದ್ರಣ ಮಾಧ್ಯಮ, ೨) ಶ್ರಾವ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮ, ೩) ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮ, ೪) ಇತರೇ ಮಾಧ್ಯಮ, ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮಹತ್ವ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆ.

೧) ಮುದ್ರಣ ಮಾಧ್ಯಮ

ಮುದ್ರಣ ಮಾಧ್ಯಮವು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನುಳಿದ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಧಾರೆಯು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿ ಓದುಗರ ಮುಂದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಬೇಕಾದಾಗ ಓದಿಕೊಂಡು ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತ ದೇಶದ ಬಹುಪಾಲು ರೈತ ಸಮುದಾಯ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮುದ್ರಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬನೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಕೇವಲ ಅಕ್ಷರಸ್ತ ರೈತ ಸಮುದಾಯ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಇವರ ಮುಖಾಂತರ ಅನಕ್ಷರಸ್ತ ರೈತರಿಗೆ ವಿಷಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ರೈತಾಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಇದನ್ನು ಸುಲಭ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಾದ್ಯಮಗಳು ವಿಷಯದ ಎರಡೂ ಮುಖಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಜನಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು ಇಂದಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ. ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಲೇಖಕರು/ವರದಿಗಾರರು/ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪದವೀಧರ/ಸ್ನಾತಕ ಪದವೀಧರರಾಗಿದ್ದು ಜಲಾನಯನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸಬರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಜಲಾನಯನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸವಿವರ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಹೊಣೆಯಾಗಿದೆ. ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಾಲ ಲಭ್ಯತೆ, ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ, ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗುವ ಪ್ರಮಾಣ (Runoff), ನೀರಿನ ಮುಂದಿನ ಬೇಡಿಕೆ, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಹೊಸ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸಗಳು, ಬೆಳೆಮಾದರಿ, ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹಾಗೂ ಬೆಳೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾದ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ, ನೀರು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿನ ನವೀನ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳು ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸಮಗ್ರ ವಿಚಾರಧಾರೆ/ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣ/ಮಾಹಿತಿ ವಿನಿಮಯ ಅಗತ್ಯ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ, ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ, “ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ” ಎಂಬ ಪಾಕ್ಷಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳು, ಲೇಖನಗಳು, ಕಮ್ಮಟಗಳು, ಜನಸಂಪರ್ಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೂ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಆಗಬೇಕಿದೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಕೇಂದ್ರಜಲ ಆಯೋಗ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಇನ್ಸಿಡ್(ಐಒಐಐಸಿ) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲ ಅಕಾಡೆಮಿ, (National Institute of Hydrology), ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ಪ್ರಮುಖ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ರೈತ ಜಾಗೃತಿಯ ಕಹಳೆಯನ್ನು ಮೊಳಗಿಸುವುದು ಇಂದಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ.

೨. ಶ್ರಾವ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮ

ಶ್ರಾವ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವು ರಾಜ್ಯದ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲೆಗಳನ್ನು ತಲುಪುವುದರಿಂದ, ಈ ಮಾಧ್ಯಮವು ಬಹು ಕಾಲದಿಂದಲೂ ದೈತ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಆಕಾಶವಾಣಿಗಳು ನೀರಿನ ಮತ್ತು ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ದಾರವಾಹಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಕೇಳುಗರನ್ನು ನೊಂದಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಿಗದಿತ ಸಂಖ್ಯೆಯ ದಾರವಾಹಿಯ ಕಂತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಉತ್ತಮ ಕೇಳುಗರಿಗೆ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸುವ ಪರಿಪಾಠ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ನಡುವೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಇದ್ದಾಗ ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ಜಾಹೀರಾತುಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುವ ಬದಲು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಹಾಗೂ ಜಲಾನಯನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉಪದೇಶಗಳು/ಮಾಹಿತಿ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಬಹುದು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಜೊತೆ ತುಳು, ಕೊಡುವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಕೃಷಿ ಜಲಾನಯನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲಾವಣಿ/ಗೀಗೀಪದಗಳು/ಜಾನಪದಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಶ್ರಾವ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತರಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು ಇದು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುವದರೊಂದಿಗೆ ರೈತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ತಲುಪುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇರಲಾರದು.

೩. ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮ

ದೃಶ್ಯಮಾಧ್ಯಮವು ಎಲ್ಲಾ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಗಿಂತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುವ ಟಿ.ವಿ.ಚಾನಲ್‌ಗಳಾದ ದೂರದರ್ಶನ, ಚಂದನ, ಉದಯ, ಈಟಿವಿ, ಸುವರ್ಣ, ಕಾವೇರಿ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಟಿವಿ, ಉದಯವಾರ್ತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಜನಸಮೂಹವನ್ನು ರಂಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮತ್ತ

ಸೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. ಈ ಮಾದ್ಯಮಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಜನಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಶ್ರಾವ್ಯ ಮಾದ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಲಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳು ದೃಶ್ಯ ಮಾದ್ಯಮಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಯಶಸ್ವಿ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿನ ಯಶೋಗಾಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಜನರ ಪ್ರೇರೇಪಣೆಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಲೇಗಾಂವ್ ಸಿದ್ಧಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಅಣ್ಣಾ ಹಜಾರೆವರ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ದೃಶ್ಯ ಮಾದ್ಯಮವು ಬಿತ್ತರಿಸಿ ರಾಜ್ಯದ ರೈತರನ್ನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಉತ್ತೇಜಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಜಲಾನಯನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ನೀರು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ “ಕ್ವಿಜ್” ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರೂಪಿಸಬಹುದು. ‘ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ನೀರಾವರಿ ನಿರ್ವಹಣೆ’, ‘ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಕೆರೆ ನಿರ್ವಹಣೆ’ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಬಹುದಾದ ಮಾದ್ಯಮ, ದೂರದರ್ಶನ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿವಿಧ ಸರ್ಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಅರೇಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜಲಾನಯನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಮಹತ್ವವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಡಿಯೋ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀರಾವರಿ ಹಾಗೂ ಜಲಾನಯನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ

ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಅದು ದಾರಿದೀಪವಾಗುವುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆಯ, ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ, ಕೃಷಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ, ರೇಷ್ಮೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಹವರ್ತಿ ಇಲಾಖೆಗಳ (ವೆಬ್ ಸೈಟ್) ಅಂತರ್ಜಾಲದಲ್ಲೂ ಅಳವಡಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

೪. ಇತರೆ ಮಾದ್ಯಮಗಳು

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಕೃಷಿಪೂರಕ ಉದ್ಯಮಗಳು ಹಾಗೂ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ನಾಟಕಗಳು, ಬೀದಿನಾಟಕಗಳು, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಜನಪದ ನೃತ್ಯಗಳು, ಮುಂತಾದ ಜನಪರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುವಂತೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕ್ರಮ ವಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಾದ್ಯಮಗಳ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ರೈತರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಪೂರಕ ವೃತ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಜಲಾನಯನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ನೀರು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಸಮಗ್ರ ಹಾಗೂ ಮಿತವ್ಯಯಕಾರಿ ಬಳಕೆ ಯಲ್ಲಿ ರೈತರ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಮಾದ್ಯಮಗಳು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಈ ಭಗೀರಥ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಂತೃಪ್ತ ಸಮೃದ್ಧ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರೇಮಾನಂದ ಬಿ ದಶವಂತ ಮತ್ತು ಪಿ. ಎಸ್. ಕಾಣನ್ನವರ್
ಕೃಷಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ ರಾಯಚೂರು-೫೮೪ ೧೦೧